

O'ZBEK YOSHLARINING ARAB TILIGA BO'LGAN QIZIQISHI SABABLARI VA ISTIQBOLLARI

Mohizarbegim ERGASHEVA

TDSHU arab filologiyasi

2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek yoshlarining arab tiliga bo'lgan qiziqishining asosiy sabablari, tarixiy, diniy va madaniy omillari hamda bu tilni o'rganish orqali ochilayotgan yangi imkoniyatlar yoritiladi. Arab tilining islomiy merosni anglashdagi roli, zamonaviy texnologiyalar orqali uni o'rganishga bo'lgan intilish, xalqaro ta'lim va mehnat bozoridagi istiqbollari tahlil qilinadi. Maqola davomida O'zbekistonda arab tilini o'rganish borasidagi mavjud muhit, yoshlarning motivatsiyasi va kelajakdagi ehtiyojlar asosli ravishda tahlil etiladi hamda bu tilni o'rganish O'zbekistonning xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlashdagi ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: arab tili, o'zbek yoshlari, tilga qiziqish, islom madaniyati, xalqaro imkoniyatlar, tarjimonlik, ta'lim, arab dunyosi bilan hamkorlik, diniy meros, til o'rganish motivatsiyasi.

Abstract: This article examines the main reasons for the interest of Uzbek youth in the Arabic language, its historical, religious and cultural factors, and the new opportunities that open up through the study of this language. The role of the Arabic language in understanding the Islamic heritage, the desire to study it through modern technologies, and its prospects in the international education and labor market are analyzed. The article provides a thorough analysis of the current environment for studying the Arabic language in Uzbekistan, the motivation of young people, and future needs, and shows the importance of studying this language in strengthening Uzbekistan's position in the international arena.

Keywords: Arabic language, Uzbek youth, interest in the language, Islamic culture, international opportunities, translation, education, cooperation with the Arab world, religious heritage, motivation for language study.

Kirish: Arab tili bugungi kunda nafaqat diniy jihatdan, balki siyosiy, iqtisodiy, ilmiy va madaniy jihatdan ham global ahamiyat kasb etgan tillardan biridir. Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan rasmiy til sifatida tan olingan arab tili dunyo bo'yicha 400 milliondan ortiq insonning ona tili bo'lib, musulmon dunyosining yagona muqaddas kitobi – Qur'oni Karim tili sifatida ham beqiyos maqomga ega. Arab tili orqali necha asrlik diniy, falsafiy, ilmiy va adabiy meros asliyatda o'rganilishi mumkinligi, uni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda.

O'zbekiston va arab dunyosi o'rtasida qadimdan mustahkam tarixiy-madaniy aloqalar mavjud. Islom dini O'rta Osiyoga kirib kelganidan boshlab, bu hududda arab tili nafaqat diniy, balki ilmiy til sifatida ham faol qo'llanilgan. Al-Beruniy, Ibn Sino, Forobiy, Xorazmiy kabi allomalar arab tilida fundamental ilmiy asarlar yaratib, jahon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo'shganlar. Bu holat arab tilining o'zbek xalqi madaniy xotirasida mustahkam o'rnashganligini ko'rsatadi.

Bugungi globallashuv va axborot asrida xorijiy tillarni o'rganish — yoshlarning shaxsiy va kasbiy taraqqiyoti uchun muhim omilga aylanmoqda. Ayniqsa, arab tili O'zbekistonda diniy-ma'rifiy merosni o'rganish, ilmiy izlanishlar olib borish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va xorijda o'qish yoki ishlash imkoniyatlarini oshirishda dolzarb vosita bo'lib bormoqda. Shu jihatdan, o'zbek yoshlarining arab tiliga bo'lgan qiziqishini tahlil qilish, bu qiziqishning ildizlari va istiqbollari o'rganish bugungi kun ilmiy-tadqiqotlari uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism: Arab tiliga bo'lgan qiziqishning ildizlari o'rta asrlarga, xususan, Islom dini bilan bog'liq davrlarga borib taqaladi. Islom dini orqali arab tili Markaziy Osiyo xalqlari, jumladan o'zbek xalqi hayotiga chuqur kirib kelgan. Qur'oni Karim, Hadis, tafsir, fiqh, aqida kabi diniy ilmlar arab tilida yozilganligi sababli, musulmonlar orasida bu tilni o'rganish diniy majburiyat darajasida qadrlangan. Arab tilini bilish — diniy matnlarni asliyatda o'qish, anglash va sharhlash imkonini bergan. Bu holat tarixan tilga bo'lgan e'tibor va ehtiyojni

kuchaytirgan.

Arab tilining ilm-fan rivojidagi roli ham alohida ta'kidlashga loyiqdir. IX–XII asrlarda arab tili faqat diniy til emas, balki fan va falsafa tili sifatida butun musulmon dunyosida keng qo'llanilgan. Aynan shu davrlarda Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino, Abu Nasr Forobiy, Ahmad al-Farg'oniy kabi o'zbek allomalari arab tilida falsafa, tibbiyot, matematika, geografiya, astronomiya sohalarida fundamental asarlar yozib, jahon ilm-faniga ulkan hissa qo'shganlar. Alisher Navoiy ham arab tilini chuqur bilgan va uni o'z asarlarida ilohiy tafakkur vositasi sifatida qadrlagan.

Bundan tashqari, arab tilini o'rganish o'zbek xalqi uchun boy diniy, ilmiy va madaniy merosni to'g'ridan-to'g'ri manbadan o'rganish vositasidir. Ko'plab qadimiy qo'lyozmalar, tasavvufiy asarlar, tarixiy manbalar aynan arab tilida yozilgan. Bu esa arab tilini o'rganishni nafaqat diniy, balki ilmiy va madaniy ehtiyoj sifatida ham dolzarb qiladi.

Zamonaviy O'zbekistonda ham arab tiliga bo'lgan qiziqish izchil davom etmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida arab tili bo'yicha maxsus fakultet va yo'nalishlar faoliyat yuritmoqda. Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti,

Imom Buxoriy nomidagi Islomshunoslik ilmiy-tadqiqot markazi, xalqaro islom akademiyasi kabi dargohlarda arab tili chuqur o'qitilmoqda. Maktab va litsey darajasida ham bu tilni o'rgatishga e'tibor ortmoqda. Shuningdek, turli arab davlatlari tomonidan taqdim etilayotgan stipendiyalar, onlayn kurslar va almashinuv dasturlari ham yoshlarda ushbu tilga bo'lgan qiziqishni oshirmoqda.

Shu tariqa, tarixiy ildizlar va zamonaviy ehtiyojlar uyg'unligi, arab tilini o'rganishni o'zbek yoshlari orasida dolzarb va istiqbolli yo'nalishga aylantirmoqda.

Zamonaviy o'zbek yoshlarining chet tillariga bo'lgan qiziqishi tobora ortib bormoqda. Global axborot maydonining ochiqligi, xalqaro imkoniyatlarning kengayishi va xorijiy tillarni bilish orqali yangi bilimlar, madaniyatlar va kasbiy yo'nalishlarga yo'l ochilishi — yoshlarni til o'rganishga kuchli

rag'batlantirmoqda. Bu holat arab tiliga bo'lgan qiziqishda ham yaqqol namoyon bo'lmoqda.

Arab tilining dolzarbligini oshirayotgan asosiy omillardan biri — ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali diniy, madaniy va ilmiy kontentga to'g'ridan-to'g'ri murojaat qilish imkoniyatidir. YouTube, Telegram, TikTok kabi platformalarda arab tilidagi darslar, diniy ma'ruzalar, arab madaniyatini yorituvchi videolar va vebinarlar ko'paymoqda. Yoshlar bu materiallarni tomosha qilish orqali tilga bo'lgan qiziqishni mustahkamlab borishmoqda.

Shuningdek, arab tili o'qitiladigan universitet va institutlarga bo'lgan talab ortib bormoqda. Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, xalqaro islom akademiyasi, Imom Termiziy nomidagi islom instituti kabi muassasalarga kirishga intilayotgan abituriyentlar soni yildan-yilga ko'paymoqda. Bu esa tilga bo'lgan qiziqishning nafaqat shaxsiy, balki kasbiy darajadagi izlanishlar bilan bog'liq ekanligini ko'rsatadi.

Yana bir muhim sabab — arab davlatlarida o'qish, ishlash va sayohat qilish istagining kuchayishidir. BAA, Saudiya Arabistoni, Misr, Qatar kabi davlatlar nafaqat diniy markazlar, balki zamonaviy ta'lim va ish bozori imkoniyatlari bilan ham yoshlarni jalb qilmoqda. Ushbu davlatlarda o'qish yoki ishlash istagidagi o'zbek yoshlari arab tilini o'zlashtirishni o'z oldilariga muhim maqsad qilib qo'yishmoqda.

Bugungi kunda arab tilini mukammal bilgan mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj O'zbekistonda ham, xalqaro miqyosda ham ortib bormoqda. Xususan, tarjimonlik, diplomatiya, xalqaro jurnalistika, ilmiy tadqiqot, turizm va xalqaro ta'lim sohalarida arab tilida erkin so'zlasha oladigan kadrlarga ehtiyoj katta. Ushbu sohalarda faoliyat yuritish istagidagi yoshlar uchun arab tilini o'rganish — muvaffaqiyatli kelajakka ochiladigan eshikdir.

O'zbekiston bilan ko'plab arab davlatlari o'rtasidagi iqtisodiy, madaniy va diniy hamkorlik munosabatlarining chuqurlashib borishi natijasida tillarni biluvchi, malakali mutaxassislarga ehtiyoj sezilarli darajada oshmoqda. Xususan,

savdo, turizm, diniy-ma'rifiy hamkorlik va ta'lim sohalarida arab tilini biladigan kadrlar alohida qadrlanmoqda.

Bundan tashqari, arab tilini o'rganish uchun onlayn ta'lim imkoniyatlari ham kengaymoqda. Misr, Saudiya Arabistoni, Qatar va boshqa arab mamlakatlarining onlayn kurslari, O'zbekiston oliygohlarining xalqaro hamkorlik dasturlari, chet elda o'qish uchun ajratiladigan grantlar — bularning barchasi yoshlar uchun yangi eshiklar ochmoqda. Masalan, "Al-Azhar", "Qatar University", "Medina Islamic University" kabi nufuzli dargohlar o'zbekistonlik talabalarga stipendiyalar taklif qilmoqda.

Kelajakda arab tilini o'rganishga bo'lgan talab yanada ortishi kutilmoqda. Bunda O'zbekistonning islom olami bilan aloqalarini kuchaytirish strategiyasi, yoshlarning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlash istagi va axborot texnologiyalarining til o'rganishga ta'siri asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois arab tilini o'rganishni faqatgina diniy ehtiyoj emas, balki strategik ijtimoiy-investitsion qadriyat sifatida ko'rish lozim.

Xulosa: Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'zbek yoshlari orasida arab tiliga bo'lgan qiziqish tobora ortib bormoqda. Bu qiziqishning sabablari tarixiy, diniy, ilmiy va zamonaviy omillar bilan chambarchas bog'liq. Arab tili — nafaqat Islom dini asoslarini anglash tili, balki boy ilmiy va madaniy meros, zamonaviy axborot texnologiyalari, xalqaro ta'lim va kasbiy imkoniyatlarga yo'l ochuvchi strategik vositadir. Ushbu tilga bo'lgan intilish yoshlarning bilim doirasini kengaytirish, dunyoqarashini boyitish va global maydonda raqobatbardosh bo'lishga xizmat qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, yoshlarga arab tilini o'rganishda ko'mak berish, ular uchun sifatli darsliklar yaratish, malakali o'qituvchilar tayyorlash, onlayn va oflayn ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish, chet elda tahsil olish uchun grantlar va almashinuv dasturlarini ko'paytirish zarur. Arab dunyosi bilan olib borilayotgan madaniy, iqtisodiy va diplomatik aloqalar kontekstida ushbu tilni biladigan mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib borayotgani bu yo'nalishga davlat

siyosati darajasida yondashishni talab qiladi.

Arab tilini o'rganish O'zbekistonning madaniy va iqtisodiy yuksalishida muhim o'rin tutadi. Bu til orqali yoshlar islomiy-ma'naviy merosni chuqur o'rganish, arab mamlakatlari bilan ilmiy va madaniy hamkorlikni rivojlantirish, turizm, tarjimonlik, diplomatiya va biznes sohalarida faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shunday ekan, arab tiliga bo'lgan ijobiy munosabatni qo'llab-quvvatlash — nafaqat yoshlar kelajagi, balki butun jamiyat taraqqiyoti uchun xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Axmedov, B. (2022). Zamonaviy o'zbek yoshlari va xorijiy tillarga qiziqish tendensiyalari. Toshkent: "Yangi asr avlodi".
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari bo'yicha qo'mita. (2021). Diniy-ma'rifiy merosimiz va arab tili o'rganish zarurati. Toshkent.
3. Karimov, Sh. (2020). "Arab davlatlarida ta'lim olish istagidagi o'zbek yoshlari: motivatsiya va imkoniyatlar", Yoshlar siyosati va ta'lim, №2, 17–21-betlar.